ՆՈՅԵԱՆ ԱՂԱՒՆԻ

ՇԱԲԱԹԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 18 ԱՊՐԻԼԻ 1853 — ԹԻՒ 53

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բաւական ժամանակէ հետէ Եւրոպայի լրագրոց Տաճկաստանի վրայօք անձոռնի գրուածքներէն և օտար տէրութեանց կողմէն մեծ դեսպաններու երթալ գալէն դիւրահաւատ (չքնիմք չարակամ) մարդիկները կարծեցին կամ կարծել տալ ուզեցին թէ, Օսմանեան Կայսերական տէրութիւնը մեծ դժուարութեանց մէջ, և թէ աշխարհիս խաղաղութիւնը վրդովման վտանգը ունի։ Բայց ուրախութեամբ և մեծ պարծանօք կը համարձակիմք ըսելու, որ վեհափառ Սուլթանին խաղաղասէր բնաւորութեան և բարեխնամ կառավարութեանը խոհեմութեան շնորհօքը այս տեսակ կարծեաց սխալ և անհիմն ըլլալը հաստատուեցաւ։ Աշխարհիս խաղաղութիւնը անվրդով մնաց, և Կայսերական կառավարութեան օտար տէրութեանց հետ ունեցած բարեկամական յարաբերութիւնները օրէօր աւելի հաստատ հիմանց վրայ կը պնդանան։

Մեծ տէրութեանց դեսպանները որ արդէն մայրաքաղաքս կը գտնուին, բարձրագոյն կառավարութեան Նախարարաց հետ և կյարու հետ շարունակաբար կը խորհրդակցին, և ամենևին կասկած չկայ, որ ամենն ալ միևնոյն նպատակը ունին, այսինքն սէր, խաղաղութիւն և հետևաբար ժողովրդեան երջանկութիւնը ապահովցնել, որն որ վեհափառ Սուլթաննուս առատաձեռն սրտին միմիայն փափաքը ըլլալը ամեն բարեխոհ ազգաց ծանօթ է։

Հետևեալ պաշտօնական ծանուցագիրը բարձրագոյն դրան կողմէն օտար Տէրութեանց դեսպաններուն ղրկուեցաւ։

« Ձեր ազնուութեանը յայտնի է որ ձեր Տէրութեան հպատակներէն ներքին առևտրով զբաղեալ վաճառականները Կայսերական Տէրութեան երկիրներուն մէկ տեղէն առնելով միւս տեղը վաճառելու տարած բնական և արհեստական բերքերուն հարկը Օսմանեան հպատակաց պէս վճարելու պէս են, և իրենց հետ այնպէս վարմունք պիտի ըլլայ ըստ պահանջման դաշնագրութեանց։ Այս մօտերս քանի մը օտար վաճառականներ Կայսերական երկիրներուն մէջ գտնուած աղի հանքերուն (Թուզլաներուն) մէկէն առած աղերնին, նոյն հանքին սահմանէն դուրս տեղեր կը ծախեն, և այս կերպով իւրաքանչիւր տեղւոյն աղի հանքին յատկացեալ սահմանական կանոններուն վնաս կուտան։ Այսուհետև այս անկարգութեան առաջը առնելու համար, Կայսերական գանձարանը արձանագրուած աղի հանքերուն սահմանները մինչև ուր հասնելը ցուցընելու համար յատուկ տետրակ մը շինուեցաւ, որուն մէկ օրինակը ձեզ կը խրկեմք։ Յիշեալ աղի հանքերէն առնուած աղը նոյն հանքերուն սահմանին մէջ պիտի ծախուի և դուրս չը հանուի, և այս տետրակին մէջ չի գրուած աղի հանքերուն սահմաններն ալ տեղւոյն կառավարութենէն հարցնելը հարկաւորելով, այն կողմերը ըլլալիք ստոյգ քննութեանց համեմատ պիտի վարուի։ Այս կարգադրութիւնները պէտք եղած անձանց իմացընելու շնորհ ընելնիդ կը խնդրեմք։ »

— Փարիզի Օսմանեան դեսպանատան կողմէն լրագրոց միջոցաւ հետևեալ յայտարարութիւնը հրատարակուեցաւ ապրիլի 8ին։

« Ամսոյս 15էն մինչև 25ը Փարիզի և Լոնտոնի Օսմանեան դեսպանատանց մէջ ետ պիտի հատուցուին փոխառութեան գումարները, զոր վեհափառ Սուլթանը չի բարեհաճեցաւ վաւերացնելու։ Լոնտոն վճարուելիքները մէկ լիռային 25 ֆրանք հաշուով պիտի հատուցուին։ Ըստ յիշեալ փոխառութեան մուրհակներէն ունեցողները հրաւիրեալ են որ գան ամսոյս 11էն մինչև 15ը իրենց ձեռքը գտնուածները ցուցընելու, և 15էն մինչև 25ը կէսօրէն մինչև ժամը չորս մուրհակնին յանձնելով վճարած դրամնին առնեն, այսինքն՝ դրամագլխոյն վճարուած առաջին քառորդ մասին

համար	250 ֆրանք
տոկոսիք և շահ	54 »
իւրաքանչիւր հազար ֆրանքնոց մուրհակին համար	284 »

կորելով կանխիկ վճարուած մնացեալ քառորդներուն ալ նմանապէս պիտի հատուցուին հարիւրին վեց տարեկան շահովը մարտի 1էն մինչև ապրիլ 15 հաշուելով։ »

Այս յայտարարութենէն կ'երևի թէ փոխառութեան պարտամուրհակներէն գնողները տոկոսիքէն զատ՝ 1,400,000 ֆրանքի չափ օգուտ կը քաղեն։

Կը յուսամք թէ Լոնտոնի և Փարիզի լրագիրները որ փոխառութիւնը չ'ընդունելէն հետէ յանիրաւի թշնամաբար կը խօսէին Տաճկաստանի վրայօք, պիտի խոստովանին այս անգամ ալ որ Օսմանեան Կայսերական տէրութիւնը այլ և այլ դժուարութեանց մէջ ալ կրցաւ անխախտ պահել իւր պատուոյ մեծ համբաւը զոր ունի Եւրոպիոյ մէջ։

— Նախընթաց թերթով Թրապիզոնի անցեալ տարուան առևտրական վիճակը համառօտիւ մը գրելով, խոստացեր էինք անոր վրայօք մանրամասն տեղեկութիւն տալու։

Թրապիզոն մտած ապրանքներուն անունները հետևեալներն են։

Արուեստակերտ (մանիֆաւ.)	48,859 հակ
Զուխա	382 »
Մետաքսեղէնք	58 սնտուկ
Ակա (հասա չուխա	184 հակ
Գդակի կտաւ	22 »
Կարմիր գտակ (ֆէս)	35 սնտուկ
Շաքար	7668 »
Խահվէ	1494 պարկ
Պղպեղ	175 »
Լեղակ (չիվիտ)	40 սնտուկ
Որդան կարմիր (գրմըզ)	47 »
Թէյ (չայ)	408 »
Ձոր պտուղ	2966 »
Դեղորայք	72 »
Տախտակ	22,000 կտոր
Գարեջուր	380 տկռ
Օղի	104 »
Ոգելից ըմպելիք	109 »
Գինի	476 »
Ռօմ	478 »
Երկաթ	4097 կտոր
Ջէնք	13 տկռ
Պղինձ (պաքըր)	117 »
Պնդպատ	264 սնտուկ
Թիթեղ	191 »
Բևեռ	227 տկռ
Գործիք	309 սնտուկ
Գործած պղինձ	91 »
Ապակեղէնք	337 »
Կաշի	1100 հակ
Ներկ	20 սնտուկ
Գիրք	55 »
Թուղթ	327 »
Գոհարեղէնք	13 »
Ժամացոյցք	15 »
Մանրավաճառ (խուրտավաթ)	585 »
Յախճապակի (փարփուր)	15 »
Հովանոց (օմպրէլա)	22 »
Փիանօ (չըմպալօ)	5 հատ
Կահ կարասիք	79 սնտուկ
Հայելի	60 »
Անուշահոտ բաներ	50 »
Ծծմբատ (քիպրիթ)	55 »
Խեցեղէնք (չանաք չէօմլէք)	33 »
Խունկ	58 »
Ծխախոտ	538 հակ
Լիւլէ	176 սնտուկ
Զուան	157 հակ
Բուրդ	230 »
Ճէհրի	97 պարկ
Լիմոն և Նարինջ	284 սնտուկ
Շաքարեղէնք	69 »
Ձիթապտուղ	161 տկռ
Ձէթ	87 »
Օճառ	566 պարկ
Զանազան ուտելիք	164 »
Զանազան բաներ	1341 հակ
Հանքային ածուխ	14,813 տկռչի
Աղ	47,500 քիլէ
Բրինձ	40 պարկ
Ցորեն	199,800 քիլէ
Մորացորեն	91,800 »
Գարի	7,000 »
Ալիւր	70 պարկ

Այս ապրանքները բերող նաւերը և բերածնուն արժէքը սոյնք են։

		Ղրուշ
51 Օսմանեան շոգենաւ		120,225,152
120 Առագաստաւոր նաւ		9,525,440
20 Աւստրիացի շոգենաւ		52,805,996
1 Առագաստաւոր նաւ		75,984
17 Անգղիացի շոգենաւ		40,357,940
3 Առագաստաւոր նաւ		295,644
2 Տանիմարքացի	»	859,000
2 Ռուս	»	161,840
2 Յոյն	»	106,520
1 Յոնիացի	»	71,784
1 Գաղղիացի	» պարապ	00000
88 Շոգենաւով և 136 հասարակ նաւով եկածը		224,179,560

Թրապիզոնէն դուրս ելած ապրանքներուն անունները սոյնք են։

Շալ	196 հակ
Մետաքս	6389 »
Գխտոր	2073 պարկ
Տզրուկ	399 աման
Թէմպէքի	5959 հակ
Մեղրամոմ	800 »
Թիֆթիք	177 »
Խծուծ (իւսթիւփիւ)	80 »
Տօսախ (չիմշիր)	16,000 կենդինար
Խէժ (զամք	494 սնտուկ
Քթան թել	1045 հակ
Օթոց (խալի)	20 »
Ծխախոտ	440 »
Քրքում (զաֆրան)	781 »
Գրիչ (տաճկի)	83 »
Ոսկի աման (տաճկի)	39 »
Հիւսած խուր	785 »
Ճարպ (իչ եաղը)	144 »
Կպրաձիւթ (գաթրան)	106 տկռ
Բրինձ	32 պարկ
Ճէհրի	84 »
Գետնախինձոր	145 »
Կաղին (ֆնտըք)	3522 »
Լուբիա	8727 »
Ցորեն	14,000 քիլէ
Ապուխտ	458 հակ
Խնձոր	486 սնտուկ
Կոզի (թէրէեաղը)	186 տկռ
Կիթ ձկան (խավեար)	294 »
Մեղր	73 »
Պանիր	27 »
Ձոր պտուղ	131 պարկ

Պղինձ (շաղ)	61	սնտուկ
Կապար	154	տախտակ
Պղինձ	4483	"
Երկաթ	1589	կինդի
Ներկ	88	պարկ
Կաշի պատրաստած	204	հակ
" անպատրաստ	387	"
" աղած	118	"
Ձիու մազ	88	"
Ծխախոտ (Թիւթիւն չուպուղը)	93	"
Ներկ հանելու զանազան բոյսեր	125	"
Արուեստակերտած Տաճկաստանի	447	"
Զանազան ապրանք	1,125	"

Այս ապրանքները հետեւեալ նաւերով Թրապիզոնէն դուրս գացած են։

	Արժողութիւն
31 Օսմանեան շոգենաւ	60,248,520
48 Առագաստաւոր նաւ	9,108,124
72 " " պարապ	
17 Անգղիացի շոգենաւ	19,222,656
5 Առագաստաւոր նաւ պարապ	
20 Աւստրիացի շոգենաւ	14,423,768
1 Առագաստաւոր նաւ պարապ	
1 Գաղղիացի նաւ	1,211,488
1 Ռուս "	838,100
1 " " պարապ	
1 Տանիմարքացի " "	
2 Յոյն " "	
1 Յոնիացի " "	
88 Շոգենաւով և 50 նաւով բերուածը	105,052,656

Այս գումարին 38,683,100 ղուրուշ պատրաստ դրամ է, որ Պարսկաստան գացած օտար ապրանքներուն փոխարէն է, որ անցեալ տարի 48,300 հակի հասաւ. Թրապիզոնէն ծովով դուրս ելած Պարսկաստանի ապրանքը 17,116 հակ էր, որոց 6,300ը մետաքս էր։

Անցեալ տարուան մէջ Պարսկաստան գացած ապրանքը նախընթաց 1851ին մէջ գացածէն պակաս ըլլալուն պատճառը՝ միջեւալ տարին գացածին շատութենէն գիներուն պակսիլն է։ Այսոր հակառակ Պարսկաստանէն եկած ապրանքը 2,360 հակ աւելի է, գիներուն բարձրանալուն պատճառաւ։

Թրապիզոնէն շոգենաւերով եկած գնացած ճամբորդները 1852ին 17,200 հոգի կը հաշուին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

ԱՆԳՂԻԱ. Լոնտոն 8 ապրիլ։

Վեհափառ Թագուհին ամսոյս 7ին հինգշաբթի օր տղայ մը աշխարհ բերաւ։

Լորտերու խորհրդարանի մէջ Ապերտինի կողմին և պատգամաւորաց խորհրդարանի մէջ Լորտ Ճօն Ռըսէլին առաջարկութեամբ վեհափառ Թագուհւոյն շնորհաւորութեան Թուղթեր գրուեցան բարեբաղդ ծննդաբերութեանը համար։

— Յաւերժայիշատակ Սըր Ռօպէրթ Փիլի արձանը հայիւր ոտք բարձրութեամբ պղնձէ ձուլած մօտերս Մանչը հաւուլէ հրապարակին մէջ պիտի կանգնուի։

Լորտերու խորհրդարանին մէջ անդամներէն ոմանք պարսաւել ուզեցին Անգղիացի վաճառականաց և սեղանաւորաց կողմէն Գաղղիոյ Կայսեր խրկըւած յայտարարութիւնը, որպէս թէ ապօրինաւոր ըլլայ, այսինքն տէրութեանց մէջ ըլլալիք այս տեսակ հաղորդակցութիւնները նախարարաց գիտութեամբ և դեսպանաց միջնորդութեամբ պէտք են ըլլալ։ Բայց արտաքին գործոց տեսուչը պատասխանեց թէ միջեւալ յայտարարութիւնը պաշտօնական չէր, և պատգամաւորներուն վրայ յանցանք չի կրնար դրուիլ, զիրենք խրկողներուն խաղաղասիրական գաղափարները օտարական Կայսեր մը յայտնելնուն համար. և նոյն յայտարարութեան պաշտօնական չըլլալուն ապացոյցն ալ ան է, որ ինք՝ արտաքին գործոց տեսուչը՝ Փարիզ նըստող Անգղիացի դեսպանին հրաման չէր տուած պատգամաւորաց հետ Գաղղիոյ Կայսեր ներկայանալու, ինչպէս ալ միջեւալ դեսպանը իրօք ներկայ չէր Կայսերական պալատը։ Աւստի այս մասին եղած գանգատին ականջ չի դրուեցաւ։

— Լորտ Ճօն Ռըսէլը ամսոյս 4ին ազգային կրթութեան վրայօք ընտիր ատենաբանութիւն մը ըրաւ, որով կը յայտնէ թէ զանազան քաղաքներու մէջ քաղաքացիք ազատ են կամաւոր տուրք մը հաստատելու ՚ի նպաստ ուսումնարանաց, թէ առանց կրօնական գիտութեան որ և իցէ ուսումն անկատար կըհամարուի, և թէ ծնողքներն ալ կրնան իրենց զաւակները այս կամ այն դպրատունէն հանել, եթէ սովրեցուցած կրօնական վարդապետութիւնը չեն հաւնիր։

Միջեւալ ատենաբանութենէն կ՚իմացուի որ Անգղիոյ մէջ 44,898 դպրատուններ կան, որոնք 1,046,979 լիրա սթէռլին եկամուտ ունին. Տէրութիւնը 330,000 լիրա կը շնորհէ ՚ի նպաստ ազգային կրթութեան։ Հասարակաց դըպրատանց մէջ 1,115,237 աշակերտք կը կրթուին, և մասնաւոր վարժարանաց մէջ 635,739 հոգիք ուսումն կ՚առնուն։ Բարեպաշտական հիմնարկութիւնները 28,840 հատ են և 1,209,385 լիրա եկամուտ ունին։

— Նիւ Քասըլ քաղաքին մէջ մեծ ժողով մը եղաւ, ուր ներկայ գտնուեցան բազմաթիւ երեւելի անձինք, և միաբերան որոշեցին որ՝ Լորտ Ճօն Ռըսէլին նամակ մը գրեն Օսմանեան Կայսերական տէրութեան անկախութեանը և ամբողջութեանը համար։

Այս մեծ ժողովը կը ցուցնէ թէ Տաճկաստանի համար որչափ սէր և համակրութիւն ունին ուղղադատ և հեռատես անձինք, որոնք խաղաղութիւնը լուսաւորութիւնը և աշխարհիս մեծ օգուտներուն յաջողութիւնը կը սիրեն ու հաստատուն պահելու կը ջանան։

ԱՒՍՏՐԻԱ. Վիէննա 13 ապրիլ։

Պարոն տը Պրուք մօտերս պիտի մեկնի Կոստանդնուպոլիս երթալու Աւստրիոյ տէրութեան դեսպանի պաշտօնով։ Ռեխպէրկի կոմսին ուրիշ պաշտօն մը պիտի յանձնուի։ Մոսիէօ տը Քլէցըլ որ Կայսերութեանս գործակատար է ՚ի Կոստանդնուպոլիս, Աւստրիոյ դեսպան անուանեցաւ յԱթէնս։

— Միլանի մէջ ապստամբութիւն հանող խռովարար Լոմպարտացիներէն ոմանք Սարտենիայի երկիրները փախած և նոյն տէրութեան հպատակ գրուած էին։ Ասոնց Լոմպարտիոյ մէջ ունեցած ստացուածքը Աւստրիոյ տէրութեան հրամանաւ յարքունիս գրաւուելով՝ Սարտէնիոյ կառավարութիւնը բողոքած էր ընդդէմ այս վճռոյն։ Բայց այս օրերս պաշտօնական կերպիւ Աւստրիոյ կառավարութիւնը ծանուցեր է որ այս բողոքը չի ընդունիր։

— Բարձրապատիւ Ալպէրտ մեծ դուքսը, որ Աւստրիոյ տէրութեան Կայսերական կուսակալ էր ՚ի Հունգարիա (Մաճառստան) Լոմպարտիոյ կուսակալ անուանեցաւ։

— Կայսեր վիրաւորուած տեղը շինուելու եկեղեցւոյն համար ստորագրուած կամաւոր դրամներէն հազար քսակի չափ մը Վիէննայէն ժողվուած է։

— Կըսեն թէ Աւստրիոյ կայսրը քանի մը շաբաթէ ետքը Իտալիոյ գաւառներ ճանապարհորդութիւն մը պիտի ընէ։

— Ուլիամ մեծ դուքսը Հունգարիոյ կուսակալ անուաներ է փոխանակ Ալպէրտ մեծ դուքսին։

— Մոսիէօ տը Պուրքընէյ, որ Գաղղիոյ տէրութեան կողմէն դեսպան ղրկուեցաւ մայրաքաղաքս, ամսոյս 1ին ըսկսաւ իւր պաշտօնը վարելու։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կոստանդնուպոլսեցի Ազգասէր ազնուական մի այս մօտերս Զմիւռնիա գալով Հայոց կողմէն հիւրընկալութեան փոխարէն իւր երախտագիտութիւնը հրապարակաւ յայտնելու, միանգամայն և միջեւալ քաղաքի ազգային ուսումնարանաց և բարեպաշտական հաստատութեանց այցելութենէն զգացած ուրախութիւնը ցուցընելու համար անկողմնապահ հոգւով հետեւեալ նամակը գրած է, զոր մեք սիրով և ուրախութեամբ կը փութամք հրատարակելու ՚ի պարծանս Ազգիս, և մանաւանդ անոր համար որ ցաւօք կը լըսեմք թէ ոմանք անձնական շահասիրութիւն և կամ բնական չարակամութեամբ արատ դընել ուզեր են Զմիւռնիոյ Մեսրոպեան վարժարանի բարեկարգութեանը վրայ։ Ընդ հակառակն միջեւալ քաղաքէն շարունակաբար առած նամակներնիս (Թող հետեւեալ վկայականը) անհերքելի կերպիւ կը հաստատեն թէ յառաջ այսօրուան վերակացուները Յարգոյ Մարտիրոս աղայն Ալիփարեան և Յովհաննէս աղայն Մաքսուտեան, որոց երկուքն ալ ուսումնագէտ են և Մեսրոպեան վարժարանի վաղեմի աշակերտք, կատարեալ փութով և եռանդեամբ հոգ կը տանին, գրեթէ ամեն օր այցելութիւն ընելով և աշակերտները անձամբ հարցաքննելով։ Միջեւալ վերակացուաց օրով եղած յառաջդիմութեան ապացոյց կրնամք համարել նաև այն՝ որ ազգը շատ Թախանձանօք անոնց բարեջան խնամոցը յանձներ է օրիորդաց Հռիփսիմեանց վարժարանն ալ։

Յարգոյ խմբագիր։

Ամիս ու կէս յառաջ քանի մը կարեւոր գործքերու համար հարկաւորեցաւ մեզի Իզմիր երթալ. և յաջողութեամբն Աստուծոյ հոն հասնելէն և գործքերնիս կարգի դնելէն յետոյ՝ մեր բնաւորական հետաքրքրութիւնը ստիպեց զմեզ այցելութեան երթալ պէտք եղած տեղերուն և Պատուաւոր Անձանց, որոնց յարգը և անունը յառաջնմէ ալ լսած ունէինք։

Զգելով օտարազգիները, որոց փոքր ՚ի շատէ կրցանք տեղեկութիւն առնալ, կըպարտաւորիմ ես իմ Ազգակիցներուս վրայ ունեցած տեղեկութիւններս առանց կեղծաւորութեան և շողոմարար խօսքերու վկայել և գրել ՚ի պարծանս և ՚ի ծանօթութիւն ընդհանուր Ազգիս։

Մասնաւոր և անհրաժեշտ պարագայ մը համարեր են իրենց՝ մեր համազգի Իզմիրցի Աղայք՝ իրենց զաւակներնին անդստին ՚ի մանկութենէ դաստիարակութեան տալ թէ լաւ հոգւոյն և թէ լաւ մարմնոյն, որով տղայք քանի որ իրենց նորածաղիկ հասակին մէջ ամօք կը զարգանան, ուսմունքնին և կրթութիւննին ալ նոյնչափ հետզհետէ ՚ի կատարելութիւն կը դիմեն բարոյապէս դաստիարակութեամբ։

Նոյնը դերահռչակ Մեսրոպեան վարժարանին մէջ ալ քանի մը տարի ծառայելով գիտնական և բազմարդիւն Պարոն Անդրէաս Ուսումնապետին վերատեսչութեան ներքեւ, կը տեսնաս, որ եղած առեննին լեզուագիտութիւն և հարկաւոր ուսմունքները անթերի սովեր են՝ որչափ որ պէտք է քաղաքակա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Օտարաճալի վէպ։

Կրկնակի Կերպարանափոխութիւն։

Համբսթէտ քաղաքը բնակող պարոն մը, իւր Լոնտոնի բարեկամներէն մէկուն կենդանի նապաստակ մը ընծայ ղրկեց Խոլանտացի ծառայի մը ձեռօք։ Խոլանտացին նապաստակը տոպրակի մը մէջ դնելով ճամբայ ելաւ, և որովհետև Համբսթէտ 5 մղոն հեռի է Լոնտոնէն՝ յոգնեցաւ ու կէս ճամբան պանդոկ մը մտաւ փոքր մը հանգստանալու և գաւաթ մը գարեջուր խմելու համար։ Քանի մը խորամանկ մարդիկ որ սրահին մէջ կեցեր գինի կը խմէին, տոպրակին մէջի եղածը հասկնալով կատակ մը ընել ուզեցին. ուստի Խոլանտացին խօսքի բռնեցին, և մէջերնուն մէկը տոպրակէն նապաստակը հանեց ու տեղը կատու մը դրաւ։

Խոլանտացին գարեջուրը խմելով, տոպրակը առաւ ու նորէն ճամբայ ելաւ։ Լոնտոն հասնելուն՝ իւր տիրոջը բարեկամին ըսաւ,

— Պարո՛ն, տէրս կենդանի նապաստակ մը ընծայ խրկեց ձեզի։

— Շատ աղէկ, ցուցո՛ւր նայիմ, պատասխանեց պարոնը։

Երբոր տոպրակը բացաւ՝ մեծ զարմացմամբ մէջը կատու մը գտաւ։

— Աստուած վկայ, ըսաւ Խոլանտացին, Համբսթէտ քաղաքը տոպրակին մէջ դրուածը նապաստակ մըն էր։

— Դարձի՛ր, ես գնա՛, ըսաւ տիրոջը բարեկամը, ծաղր ըրեր են քեզ։

Խոլանտացին տոպրակը առաւ ու սկսաւ դէպ ՚ի Համբսթէտ դառնալ, և ճամբուն վրայ մի և նոյն պանդոկը մտնելով՝ գլխին եկածը պատմեց ՚ի մեծ զուարճութիւն, անոնց որ այս կատակը ըրեր էին իրեն։ Բայց կատակը կատարեալ ընելու համար՝ կրցան կատուն տոպրակէն հանել ու կրկին նապաստակը տեղը դնել. և Խոլանտացին բանէ մը չի կասկածելով Համբսթէտ դարձաւ։

Տուն հասած տանը տիրոջը ըսաւ։

— Պարոն գիտէ՞ս որ նապաստակի տեղ կատու մը խրկեր ես։

— Կորի՛ր սխա՛լ մարդ, պատասխանեց պարոնը։

— Աղէկ, ուրեմն աչքովդ տես, ըսելով տոպրակը բացաւ և նապաստակը դուրս ցատկեց։ Խոլանտացին հազիւ կրցաւ տեսածը հաւտալ, և քիչ մը ժամանակ վախէն անըզգայի պէս եղած էր. վերջապէս հառաչեց։ Ա՛հ Համբսթէտի մէջ նապաստակ մըն է, որ Լոնտոնի մէջ կատու է։

— Ե՛լ, ե՛լ, ըսաւ տէրը կրկին տոպրակին մէջ դիր նապաստակը և Լոնտոն դարձի՛ր։

— Տէ՛ր իմ, ալ չեմ երթար. վասն զի եթէ Լոնտոնի դէմ օդը կրնայ նապաստակ մը կատու փոխել, դուցէ զիս ալ էշի փոխէ։ Կուզէք որ կենացս մնացեալ օրերը չորս ոտքով անցնելու վտանգին մէջ դնեմ ինքզինքս։

Փոփոխակի տպաւորութիւն։

Սուիֆթ Աւագերէցը՝ որ Անգղիացի երեւելի քերթող մըն էր և Կիւլլիվէրի ճանապարհորդութեանց հեղինակն է, խիստ կծծի էր և քիչ անգամ իրեն ընծայ խրկողներուն ծառայիցը բան կուտար, բայց անգամ մը աղէկ դաս առաւ երիտասարդ ծառայէ մը, որ շատ անգամ անոր նապաստակներ, կաքաւներ, և այլ որսի Թռչուններ ընծայ կըբերէր։ Օր մը այս ծառան ձեռքը մեծ կողով մը բռնած, որուն մէջ ձուկ, պտուղ, և որսի Թռչուն կար, Աւագերէցին տանը դուռը զարկաւ. այնպէս պատահեցաւ, որ տանտէրը անձամբ բացաւ դուռը։

— Ահա՛ ըսաւ ծառան անքաղաքավար և կոշտ կերպիւ մը, տէրս զանազան բաներով լեցուն կողով մը խրկեց։

Սուիֆթ երիտասարդին բռութենէն նեղանալով, ըսաւ անոր,

— Հոս եկուր տղայ, սորվեցնեմ քեզի թէ ինչպէս պէտք է քիչ մը աւելի քաղաքավարութեամբ կատարել քեզի յանձնուած գործը, համարէ՛ որ թէ դուն Սուիֆթ Աւագերէցն ես, և ես ծառայն։

Ան ըսելով գլխարկը գլխէն հանեց մեծ քաղաքավարութեամբ ու ծառային դառնալով ըսաւ։ — Պարո՛ն, տէրս փոքրիկ ընծայ մը խրկեց ձեզի և կ՚աղաչէ որ շնորհ ընէք

նութեան և վաճառականութեան ընթացքին։

Յունարէնը՝ որ իրենց մօրենական կաթին հետ ծծեր են Յունաստանի մէջ ըլլալնուն հարկաւորութեանը համար, եաքէն Գաղղիերէն, Իտալերէն, և Տաճկերէն լեզուաց հետ՝ Աշխարհագրութիւն, Թուաբանութիւն, Արհեստաւոր վաճառականութեան, Վայելչագրութիւն, Քերականութիւն, և Ճարտասանութիւն սորված են բաւ մեծի մասին հանդերձ Քրիստոնէական վարդապետութեամբ ըստ ուղղափառ դաւանութեան Հայաստանեայց Սուրբ եկեղեցւոյ։

Նմանապէս գովութեան և մեծարանաց արժանի է բարեհամբաւ Հախինեան դըպրոցը 'ի սկեսս զարգացման և կրթութեան աղջկանց, ընդ հովանաւորութեամբ՝ և մեծարանաւորութեամբ Մեծազգի և Ազգասէր Հախինեան Եւսուփեանց Տիկնոջ Աստանգեան, որուն մէջ ալ բարոյական կրթութիւն, Քրիստոնէական վարդապետութիւն, Հայերէն և Գաղղիերէն լեզուագիտութիւն, նաև կանացի աղանդար արհեստները սորվեցնելու ալ բաւական ջանք և խնամք կըլլեն լաւ դաստիարակութեամբ։ Որով այն Ազնուական Աղջկունք իրենց սորված և ունեցած տաղանդներնուն վրայ՝ փոխանակ քիչ մը հպարտութիւն յանձին բերելու, ընդ հակառակն հեզ են և խոնարհ սրտիւ, արտաքին կերպարանքնին վայելուչ, խօսակցութիւննին քաղցր, վարքերնին համեստ, և շարժմունքնին կարգաւորեալ ըստ Եւրոպացւոց գովելի քաղաքավարութեան։

Յիշատակութեան արժանի է և Արշալոյս Արարատեան Պատուական օրագիրն ալ, որ Հայերէն օրագրաց անդրանիկ և նախամեծարը ըլլալով, և տասներեք տարիէ 'ի վեր շարունակ և անդադար յօգուտ ազգիս ծառայելով, մեծ պատիւ կը բերէ բոլոր ազգիս, և առաւել ևս Զմիւռնացի մեր համազգիներուն, որոյ սքանչելի և յարգարուն ոճը, ազնիւ և ազատ գրիչը, քաղաքավարական ծանր ընթացքը անժխտելի են արդարեւ։

Այս իրենց ուսումնասիրութենէն՝ երբեք պակաս չի գար իրենց հայրենասիրութիւնը և ազգասիրութիւնը, որով մէկզմէկ կուզեն պաշտպանել, իրարու օգնել և բարեկամութեանը ջանալ և հոգալ, յօգուտ Ազգի և Եկեղեցւոյ ծառայութիւններ ընել, որով անմահ և յաւերժական յիշատակաց արժանի արձան կանգնեցին հիմա Հայակապ ամենահրաշ Սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցին, որոյ սքանչելարուեստ և գմբէթազարդ շէնքը և ձևը աննման է բովանդակ Օսմանեան կառավարութեան ներքև գտնուած Քրիստոնէայ ազգաց եկեղեցիներուն մէջ։

Ուրեմն կը համարիմ յիշել հոս մեր յարգոյ համազգեաց հիւրասիրութիւնը, որ քաղցրահայեաց աչօք կը հային ոչ միայն իրենց ազգայնոցը, այլ նաև օտարազգեաց և անծանօթից՝ անխտրելի օրինօք մարդասիրութեան, և իրենց ձեռքէ եկածը ընելու կը բարեհաճին ըստ հարկաւորութեան. սա ալ մարդկութեան վայելուչ ընտիր յատկութիւններէն մէկն է, զոր ունին Զմիւռնացիք, և պարտական են ունենալ ամեն տեղացիք ևս։

Անոնց գովելի ձիրք մըն ալ, այսինքն է չափաւորութիւնը և բաւականութիւնը, որ խոհական ընթացքով երբեք շռայլութիւն չունին թէ իրենց հագուստներուն վրայ, և թէ կերակուրներուն, թէ անական կահկարասիքներուն և թէ 'ի պատիւ բարեկամաց ըրած կոչունքներնուն, և այլն. որով ծախքերնին քիչ և արդիւնքնին շատ, ամեն բանի մէջ չափաւորութիւն և բաւականութիւն ունենալով շատ առաւել հանգիստ կ'ապրին և խաղաղ կեանք մը կը վայելեն։

Յարգոյ խմբագիր, շատ հաճոյ և ցանկալի եղաւ ինձ այս հարկաւոր ճանապարհորդութիւնս՝ յիշեալ մեր համազգեաց գեղեցիկ և ազնիւ բնաւորութիւննին տեսնալով և վայելելովս, որով պարտ անձին համարեցայ ձեր Պատուական օրագրին միջոցաւ հըրատարակել ամենայն աշխարհի 'ի պարծանս Ազգիս։

10 Ապրիլ. 1855 Ի. Ժ.
Կոստանդնուպօլիս Գ. Հէրպէճեան։

— Ահա Զըւանշիր իշխանին մահուան վրայ ողբերգութիւնը որ Նախընթաց Թերթերնուս մէջ բաւական տեղի չըլլալով ետ մնացեր էր.

ՈՂԲ

Ի ՄԱՀ ԶՈՒԱՆՇԻՐԻ

ՄԵԾԻ ԻՇԽԱՆԻ

Շարունակութիւն տես Թիւ 37

Մարգարտաշարք էին յեռեալ բանք բերանոյ նորա, և մաքրափայլ կեանք վարուց նորին.

Ցանէր 'ի քնոյ իբրև զկորիւն առիւծու, ուծեալ զայգուն յափշտակէր. և զըլթակս նշխարաց բաշխէր։

Նիրհէր 'ի մարմին. այլ հոգւոյն արթնութեամբ վարէր զկառս զԱրէսի, 'ի մէջ ատեղացն քաջութեամբ բերելով զուշիմութեան ծաղիկն.

Շնորհք Աստուածպաշտութեան յորդահոս շարժմամբ 'ի կայլակաց կողիցն Յիսուսի, ծոց ծովասպրաս ըղհոգւոյն առարկայեալ՝ զանուշիցն արտահոսէր յախորժացն հոտոտելեաց զհոտ անմահութեան.

Ողբ են ինձ արդէն, ո՛չ զյաւէրժահարսիցն, և դարմ Զայլեմանց, այլ զորդւոյն Համբարուաց կոծ կոծագին առ զատեալ մնացելոցդ քաղաք մենացեալ.

Զթուեցին յամս ժամանակաց աւուրք դառնաքեր, յորում առթեցաւ մահ քո ցաւաքեր, և չարեօք չարասցի, որ զքեզ չարչարեաց.

Պայծառ քո արփի էր մեզ լոյս անմուտ. ո՞հ թէ զի՞նչ դիշեր խաւար Թըլսպահոծ, և մարմին անլոյս զգեմ քո մեզ կալաւ, անփարատ ստուեր ըզ քոյինօքս արկեալ։

Զեռնում յիրաւի, տագնապեալ այրիմ. մինչ զԱթոռ քո բարձրագահ ունայն քև հայիմ։

Ահ մխիթարութեան գնաց քո փակեաց. ուստի վշտագին վիրօք աչք իմ ծորեն յար աղբիւրս արտասուաց։

Սիրով քո այլին սիրելիք քոյին, և զսէր քո անմոռաց 'ի մտի ունին. ո՞հ թէ խունկ անուշութեան բուրեալ լինէաք քո գերեզմանին։

Վերացաւ մեր Թագ, վերացաւ Աթոռ. փառք վայելչութեանս ընդ քեզ թաղեցաւ։

Տիբերիական ծովք, Լիբանոս լերամբք յագուրդ առնուին քև 'ի տես միակի ակամբ կալեալ զօծիան հովմոյն Հիւսիսոյ զքեզ միշտ խնդրեն. առ ո՞չ երևիլդ տապարաւ հոնաց՝ զկոտորումն նռնենեաց առնեն։

Բանք Թագաւորաց քև սուգ զգեցան, առագաստք հարսանց խիստ փոշոտեցան։

Ցաւին եւ ցաւին, և գտան սրտասուլին. Իւծեալ տառապին զերթ ձագամեռ հաւն յանապատ նստին։

Փոյթան մերկանալ զայս փառք անարգել. քև զնոստութիւն նորին նոր ունեալ, թէ չունի երբէք ումեք ըստ մնալ։

Քաղցր էր զայս ասել, և ևս միշտ հեծել, բայց քաղցրագոյն ևս ընդ քեզ մեռանիլ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը լսեմք թէ Հասունեանց և Մըխիթարեանց մէջ բաւական ժամանակէ հետէ տեղի ունեցած հակառակութիւնները վերջանալու վրայ են. այսինքն Կաթոլիկ ժողովրդեան մէջ նորէն բաժանում պիտի ըլլայ. և Հասունեանք ու Մխիթարեանք իրարմէ պիտի զատուին, և հետևաբար եկեղեցեաց և ազգային հաստատութեանց հաշիւները քննելով՝ իւրաքանչիւր կողման ինկած մասը պիտի որոշուի։ Թէպէտ ամենուն սրտին մեծ ցաւ է որ փոքրիկ ժողովրդեան մը մէջ այսչափ ստորաբաժանումներ կ'ըլլան, բայց միւս կողմէն յուսալով որ այս կերպիւ հակառակութենց վախճան մը պիտի ըլլայ, փոքր ինչ կը մխիթարուիմք։ Առ այժմ կ'իմանամք թէ մխիթարեանք կամ աբբայեանք 560 տունք, քօլէճցիք 100 տունք և չէզոքք 40 տունք են. ընդ ամենը 700 տունք, յորոց կը բաղկանայ մայրաքաղաքիս բոլոր կաթոլիկ ժողովուրդը։ Մենտիկու, Վիէննայու և Երուսաղեմ վարդապետներէն շատերը ժողովրդեան հետն են (կըսեն) ընդդէմ Հասունեանին։ Ժամանակին տեղն 'ի տեղը այս եղելութիւնը ամեն պարագաներովը պիտի հրատարակեմք։

— Նախընթաց Թերթով ծանուցինք, որ Քըզքուլէսի մօտերը Հօլանդացի նաւը կողոպտող գողերէն երկուքը ձեռք անցան։ Այս օրերս ոստիկանութեան գործակալները անոնց երեք ընկերներն ալ ձեռք անցուցին Արնաւուտ գեղը. հինգն ալ Հէլլէնացի տէրութենէ հպատակ են։ Հարցաքննութեան ժամանակը և նաւապետին դիմացը հանուած ատենը Յունաց Հիւպատոսը և Հօլանտայւոյ գործակատարը ներկայ էին։ Նաւապետին վտանգաւոր վիճակը չը ներեց որ խեղճը խօսի, բայց զինքը վիրաւորողները անկողնոյն մօտ բերուած ատենը ըրած շարժուածքէն ալ կասկած չի մընաց որ անոնք էին։

— Մայրաքաղաքիս Անատօլը լրագիրը Յունաստանի լրագրէ մը առնելով՝ հետևեալը կը հրատարակէ։

«Հռովմայ Պապը այս անգամ դարձնի ժողովոյն անդամները Վատիկանի պալատը կանչելով՝ քանի մը նոր կարտինալներու ձեռնադրութիւնը ծանուցեր է, և այս առթիւ խօսած պաշտօնական ճառին մէջ հետևեալ երեք յօդուածը ուղղափառ քրիստոնէից ուշադրութեան արժանի կը համարիմք։

«1. Սպանիոյ մայրաքաղաք Մատրիտի մէջ գտնուող Հռովմայ դեսպանին կամ նուիրակին կարտինալի աստիճան շնորհուեցաւ Մետրոպոլիտ Թէսաղոնիկեայ (Սելանիկի արքեպիսկոպոս) պատուանունով։

«2. Միտիլլի կղզւոյն մէջ Մետրոպոլիտի աթոռ մը հաստատելու հրաման ըրեր է անհաւատից Երիէլ (ին փարթիպուս ինֆիտէլիում) ըսելով։ . . .

«3. Յիշեալ ժողովոյն անդամներէն մէկը Մօնսինիոր Ֆրանչիսքօ Քուքուլանի Յունաստանի մէջ Նաքսոս կղզւոյն Մետրոպոլիտ նշանակուիլը առաջարկեր է։ . . Զարմանալի է որ ինչ ատեն Յունաստանի մէջ առանց Թագաւորական հրամանի Մետրոպոլիտ չի կրնար ընտրուիլ, Պապը Յունաստանի ո՞ր քաղաքը որ ուզենէ Մետրոպոլիտ կը նշանակէ, և ըստ

ընդունելու զայն։

— Ո՛հ, շատ աղէկ, ըսաւ, պատասխանեց ծառան, ըսէ տիրոջդ որ մեծապէս շնորհակալ եմ, և ընդունէ՛ սա երեք հինգնոցը քու աշխատանացդ փոխարէն։

Հրաշալի պատժողութիւն։

ՄԵԾՆ Ֆրէտէրիկ Բրուսիոյ Թագաւորը, մեծ հոգ ունէր բանակին կանոնաւոր ըլլալուն և ամենափոքր պակասութիւնը մեծ խստութեամբ կը պատժէր։ Եթէ զօրաց հանդէսի ժամանակը հեծելազօր մը ձիէն իյնալու դժբաղդութիւնը ունենար՝ սաստիկ խարազանով կը ծեծուէր։ Գլխարկի մըն ալ իյնալը գրեթէ նոյն պատիժը ունէր։ Զօրաց վարքը մանրամասնաբար քննելու համար, շատ անգամ հասարակ զինուորի զգեստով անծանօթաբար անոնց ժողովքին մէջ կը մտնէր։ Օր մըն ալ անծանօթաբար շրջած ատենը՝ Թագաւորական պահապան գնդով զինուորի մը հանդիպեցաւ և խկոյն ընտանեբար խօսակցիլ սկսաւ հետը ըսելով. «Ինչպէս կըլլայ ընկեր, որ կրնաք ապրենալ այնչափ քիչ ռոճիկով. ես ալ քեզի չափ կառնեմ, բայց ամենևին բան մը չեմ կրնար աւելցնել որ կարենամ զուարթանալ. կ'աղաչեմ ըսէ, ինչպէ՞ս կընես։ «Պահապան զինուորը քիչ մը ատեն զննիկայ դիտելէն ետքը՝ ըսաւ»։

— Աղէկ ընկերի մը կը նմանիս, եկո՛ւ ձեռքդ ինծի տուր, նայէ ինչ կերպով կրնամ գինովնալ. այսօր, օրինակի համար, վաղեմի բարեկամիս մէկուն հանդիպելով անոր ճաշ մը ընել ուզեցի, ձեռքս դրամը խօթեցի մէջը բան մը չի կար, գինետունն ալ ապառիկ սակով (վերեսիէ) խմել ուզելը անօգուտ ըլլալը գիտնալով, բան մը փորձեցի որ շատ աղէկ յաջողեցաւ, զարդերէս մէկ քանին և սուրիս բերանը գրաւի (ռեհին) դրի։

— Ծպտեալ Թագաւորը հարցուց, «Բայց ինչպէս սակ ձեռք պիտի բերես զանոնք ազատելու։»

— Եկող շաբաթէն առաջ կրթութիւն ընելու չի պիտի կանչուինք, և քիչ մը խնայողութեամբ կրնամ նոյն միջոցին բաները ազատել։

— Այս խելքը սորվեցնելուդ շնորհակալ եմ, ըսաւ Ֆրէտէրիկ, և պիտի աշխատիմ ես ալ ընելու, առ այժմ՝ գիշեր բարի ընկեր։

Հետևեալ առտու պահապան գունդը յանկարծ հանդէսի կանչուեցաւ և Թագաւորը կարգ կարգ զօրքերուն առջևէն աղէկ մը դիտելով անցած ատենը՝ առջի օրուան ընկերը գտաւ, քննութիւնը լմննալէն ետքը Ֆրէտէրիկ գունդին առջևը կայնեցաւ, և խկոյն հրամայեց որ վերոյիշեալ զինուորը և քովինը կարգէն ելլելով իրեն քով մօտենան։ Երբ հրամանը կատարուեցաւ, Թագաւորը բարկութեան ձայնով մը ըսաւ իւր առջի գիշերուան ընկերին — «Սուրդ քաշէ և սա անըզգամին գլուխը կտրէ։ Զինուորը աղաչեց շատ իւր ընկերոջը գթալու, ըսելով թէ քաջ մարդ մընէ և այսպիսի պատժոյ մը արժանի չէ։

Բայց ամենայնիւ Ֆրէտէրիկ իւր հրամանին վրայ անդրդուելի մնաց մինչև որ զինուորը վախնալով որ անոր բարկութիւնը չի շարժէ, ըսաւ Թագաւորին. — Որովհետև ձեր մեծութիւնը անողորմելի է, պէտք է որ հնազանդիմ. բայց սրտիս կ'աղաչեմ զԱստուած որ գթայ այս դժբաղդ ընկերիս, ու հրաշք մը ընէ որ սուրս սորա պարանոցին վրայ անվնաս լինայ։

Աս ըսելով սուրը քաշեց ու յանկարծ պռռաց — Հրա՛շք, հրա՛շք, ահա՛ նախախնամութիւնը սուրիս բերանը փայտի փոխեր է։

Աւելորդ է ըսել թէ այս պահապան զինուորը հանդէսի կանչուած ըլլալով, սուրին երկաթը չէ կրցեր ազատել ու փայտեայ բերան մը անցուցեր էր սուրին կոթին։ — Ֆրէտէրիկ այնպէս հաճեցաւ ասոր մտաց ուշիմութեանը, որ ոչ միայն ներեց անոր, այլ ընծայ մըն ալ տուաւ, ու պատուիրեց որ մէյ մըն ալ նոյն վտանգին մէջ չի դնէ ինքզինքը, զուցէ ուրիշ անգամ հրաշքով չի կրնայ ազատիլ։

Թարգմանեաց յԱնգղիականէ
Հ. Կ. Գ. Կոստանդ

իւր հաճոյից երկիրը արքեպիսկոպոսական վիճակներու կը բաժնէ։ Այսպէս երթալու ըլլանէ, երկբայութիւն չունենամք որ քիչ ժամանակէն Լատին եպիսկոպոս մը պիտի տեսնեմք Աթէնքի պատուանունով։ „ (ինչպէս և Հայաստանի զանազան վիճակներու) պատուանունով ալ մէկ շատ Հռովմէական արքեպիսկոպոսներ կամ ինքնակոչ պատրիարքներ կը գտնուին։ Կարելի է ալ, մէկ ժամանակ գալու է, որ Լատին եպիսկոպոսութիւը աշխարհիս այլ և այլ նահանգաց գաւառաց, քաղաքաց և գիւղից անուններովը պիտի հաշուին։

— Իզմիրի Էմփարթիալըթագիրը կը գրէ՝ թէ յիշեալ քաղաքի եւրոպացի բնակչաց ունեցած անշարժ կալուածոց արժէքը 36,000,000 ֆրանքի կը հասնի, առանց հաշուելոյ շրջակայ գիւղօրէից մէջ գտնուածները։ Կոստանդնուպօլսոյ եւրոպացի բնակչաց անշարժ ստացուածքըն ալ 370,000,000 ֆրանքէն աւելի արժողութիւն ունի։ Ուստի այս երկու քաղաքաց մէջ 400,000,000 ֆրանք կամ 1,800,000,000 օսմանեան դահեկանի չափ արժէքով անշարժ կալուածոյ տէր են եւրոպացիները։

Ահա անցեալ շաբաթ խոստացուած տեղեկութիւնները զոր Ջիւանիայէն առած էինք։

— «Մոսիէօ Վիքթօր Լանկլուա, որ Գաղղիոյ Կայսերական կառավարութեան հրամանաւ Տաճկաստանի Ասիական երկիրները գացած էր գիտնական պաշտօնով մը, Գաղղիա կը դառնայ իւր ճամբորդութիւնը կատարելով։ Մոսիէօ Լանկլուայի հետ Թարսուսի Գաղղիոյ Հիւպատոսարանի առաջին Թարգման Հօճա Պետրոս Բօքը կայ, որ բոլոր գացած տեղերը 'ի միասին էր, և մեծ ծառայութիւններ ըրեր է իւր արթնութեամբը շատ դժուար պարագայներու մէջ, որոնք աւելի վտանգաւոր էին անկախ Քիւրտերու բնակած ճամբուն վտանգներէն։ Մոսիէօ Լանկլուան Սիս, Թարսուս, Ադանա, Մառաշ, Սելեւկիա, Միսիս, Կորիկոս և Նէմրուն գնաց, որոնք ամենայն հայաբնակ էին և հիմա մեծագոյն մասամբ կործանեալ են։ Այս զանազան քաղաքներուն մէջ Մոսիէօ Լանկլուա մէկ շատ Հայերէն, Յունարէն և Հռովմէական խորագրութիւններ ժողված է. շատ կարեւոր հին դրամներ ալ հաւաքած է Ռուբինեանց ժամանակէն մնացած, Հայերէն Յունարէն և Լատիներէն գրերով։ Թարսուս անցուցած օրերը Մոսիէօ Լանկլուա բլրակի մը մէջ մանր արձաններ և եփած հողէ ամաններ գտաւ, զորոնք իւր կառավարութեան ղրկեց։ Միսիս և Մալլիւս ալ շատ մը արձանագրութիւններ ժողվեց, զորոնք մեծ դժուարութեամբ Գաղղիա ուղարկեց. վերջապէս Արաբերէն և Տաճկերէն ձեռագիրներու սնտուկ մը Գաղղիոյ հասարակաց կրթութեան և կրօնից նախարարին խաւրեց։ Սիս կեցած ժամանակը Մոսիէօ Լանկլուա Հայոց տէր Միքայէլ Սրբազան Կաթուղիկոսի հիւրը ըլլալու պատիւ ունեցաւ, որն որ ամեն կերպիւ օգնեց իրեն Հեթում Բ. Թագաւորին շինած բերդը տեսնելու, նմանապէս վանքը, որուն մէջ երեւելի սուրբերուն մասունքը կան։ Մոսիէօ Լանկլուային անկարելի եղաւ որ Բարձրբերդ և Կապանի բերդերը տեսնէ, որովհետև Քոզան օղլուի ցեղէն անկախ Թիւրքմէնները ճամբուն վրայ յաճախելնուն՝ շատ վտանգաւոր է . . . .

Մոսիէօ Լանկլուա ութ ամիս այցելութեամբ տուտեցաւ փոքր Հայաստանի մէջ և շատ կարեւոր գիտելեաց ծանօթութիւններ գրած է, զորոնք Գաղղիոյ մէջ պիտի հրատարակէ։ Հայոց ազգը յիշեալ անձը միշտ պիտի տեսնայ այն ճանապարհորդաց գլուխը, որոնք իրենց պարտ համարած են մարդկութեան առջեւը բարձրացընելու այս ժողովուրդը, որ իւր երեւելի տարեգիրներովը, ազնիւ բնաւորութեամբը և բարձրախոհ ուշիմութեամբը ամեն կերպիւ յարգանաց արժանի է։ »

— Մարտի 23ին կէս օրէն 2 ժամ առաջ Մոսկուայու Կայսերական Թատրոնը հրկիզութիւն մը պատահելով երեք ժամուայ մէջ մոխիր դարձեր է և միայն պատերը մնացեր են։ Կրակին արագութեամբ սաստկանալէն, Թատրոնի կահ կարասիքը և բոլոր զարդերը այրեր են և եղած վնասը 3,000,000 արծաթ ռուպլի կամ հարիւր քսան հազար քսակ Օսմանեան դահեկանի մօտ կը հաշուին։ Տանուտէրկ անձինք կրակին մէջ կեանքերնին կորուսեր են։

— Փարիզի մօտ գիւղի մը մէջ համեստ և աշխատասէր գործաւոր մը, դժբաղդաբար գինետուները յաճախելու վատ սովորութիւնը ունէր, օր մը գինովցած պառկած տեղը՝ ծոցի ծծմբաւները (չաքմաքըզ քիպրիթները) իրարու շփուելով կրակ առեր են, և խեղճը չարաչար այրելով մեռեր է։ Այս ցաւալի դէպքը խրատ ըլլայ անոնց որ անզգուշութեամբ ծոցերնին կը պահեն աանկ դիւրավառ բաները։

— Օմիւնիոյ ոստիկանութեան գործակալները այս օրերս երկու դրամանենգ բռներ են, յիշեալ քաղաքի Փուլթա ըսուած ծովեզերքը տան մը մէջ։ Դրամանենգներուն զանազան գործիքը և քանի մը կտոր Մէճիտիէ դրամները կառավարութեան ձեռքը կը գտնուին։

— Իզմիրի շրջակայքը այս մօտերս սաստիկ ցուրտ ըլլալով, պարտէզներուն և այգիներուն մեծ վնաս հասեր է։ Նոյնը կը լսեմք Պուրսայի և ուրիշ քանիմի քաղաքաց համար։

— Միջերկրական ծովու Գաղղիոյ նաւախումբին հրամանատար Ռօմէն Տէֆոսէի երկամեայ պաշտօնը լրացած ըլլալուն՝ լը Պարտիէ տը Թինան ծովապետի փոխանորդին յանձնուեր է յիշեալ հրամանատարութիւնը։ (Էմփարթիալ)

— Իռլանտիոյ մէջ ազնուական գերդաստանի մը մէջ համեստ տիկին մը սև որդի մի ծներ է, թէպէտ ինքը և այրը սպիտակամորթ են։ Այս ծննդաբանութեան տեղի ունեցած քաղաքին մէջ տասը տարիէ հետէ ամենեւին սև մարդ գացած չըլլալով՝ տիկնոջ համեստութենը վրայ կասկած չէ եղեր. միայն բժիշկները քննութեամբ իմացեր են թէ Ամերիկայի սևամորթ գերիներուն պատմութիւնները շատ կը կարդար յղութեան ժամանակը, և որոշեր են անոր քաշած տառապանաց երեւակայութիւնը կրցեր է այս ազդեցութիւնը ընել ծննդեան վրայ։ (Անատօլի)

— Մօնթիօ կոմսուհին, որ Գաղղիոյ Իւժէնի Նորապսակ Կայսրուհւոյն մայրն է, Մատրիտ դարձած ժամանակը՝ ծանրագին ընծաներ տարեր է իւր օգոստափառ աղջկան բարեկամաց և ազգականացը, մանաւանդ ընտիր ադամանդեայ ապարանջան (պիլէզիք) մը Ալպէայի դքսուհւոյն որ Կայսրուհւոյն քոյրն է, և փառաւոր մարգրիտ մը անոր կողակցին։

— Փարիզ հրատարակուած եկեղեցական վիճակագրութենէ մը կ'իմանամք թէ բուն Գաղղիոյ և գաղթական երկիրներուն մէջ 15 արք եպիսկոպոսական և 69 եպիսկոպոսական աթոռներ կան, ընդ ամենը 84 աթոռ։

— Անգլիոյ, Սկովտիոյ և Իռլանտիոյ մէջ գտնուած բոլոր երկաթուղիներուն երկայնութիւնը 6074 մղոն է, 2,253 իջեւան (մէնզիլ) ունին և 57,601 զանազան պաշտօնեայք կը ծառայեն, այսինքն վերատեսուչք, գանձապետք, խորհրդականք, քարտուղարք, երկրաչափք, ջեռուցիչք, մեքենայագործք, արհեստաւորք, գործաւորք, պահապանք, ոստիկանք և այլն և այլն։

— Ամերիկայի Նիու Եօրք քաղաքէն Պուֆֆալօ երթալու շոգեկառքը հեծնող ճամբորդներուն մէյմէկ պանդոկապետի կերակրոց ցուցակ մը կուտան, որուն մէջ նշանակուած են ամեն տեսակ ուտելիքները և ըմպելիքները, որ կը գտնուին երկաթուղւոյն վրայ եղած զանազան իջեւանները։ Ճամբորդները ուզածնին կը նշանակեն ցուցակին վրայ՝ գինը հատուցանելով, և շոգեկառաց սպասաւորներէն Թուանշան մը կ'ընդունին։ Իջեւանը հասած ժամանակնին՝ պանդոկի մը մէջ պատրաստուած մեծ սեղանի մը քով իրենց տրուած Թուանշանին համեմատ աթոռի մը վրայ կը նստին և նշանակած կերակուրնին կը գտնան։ Շոգեկառքը ճամբայ ելած ատենը՝ երկաթուղւոյն դրասենեակէն ելեքտրական հեռագրով իմաց կը տրուի ճամբուն վրայ գտնուած պանդոկապետներուն՝ որոնք ճամբորդները չհասած ուզածնին կը պատրաստեն։

— Փարիզի մէջ 1820ին միայն 513,900 հէքթօլիթր ածուխ կը վառուէր, 1852ին 3,800,000 հէքթօլիթր վառուեր է։

1820ին 1,004,600 սթեր (չէքի) փայտ կը վառուէր, 1852ին միայն 476,000 սթեր վառուեր է։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս 13 Ապրիլ

Եւրոպայէն եկած անյաջող լուրերուն նայելով նաւուղէից բեռցրութեան պատճառաւ, արմտեաց գիներուն իջնալը կարծուի, մանաւանդ այն եղանակին կը սպասեմք որ արմտիքը կրկին առատութեամբ գայ։

Անգլիայի համար 70,000 քիլէ գարի և 30,000 քիլէ մարդացորէն ծախուեցաւ։ 10,000 քիլէ կակուղ ցորէն Միջերկրական ծովեզերաց համար, 10,000 քիլէ կակուղ և կարծր ցորէն Արշիպեղագոսի համար և 20 հազար քիլէ տեղական գործածութեան համար առնուեցան։

Արմտեաց գիները հետեւեալներն են։

			ղուրուշ
Կարծր ցորէն	քիլէն	14 էն	19
Կակուղ „	„	12 „	17
Մարդացորէն	„	12 „	14¼
Գարի	„	5½ „	6¼
Հաճար	„	8½ „	9
Վարսակ	„	5 „	5½

Շուկային մէջ 130,000 քիլէ կարծր, 56,000 քիլէ կակուղ ցորէն, 15,000 քիլէ մարդացորէն 60,000 քիլէ հաճար կը գտնուի։

Օդեսա 9 Ապրիլ

Շուկային այս շաբաթ կատարեալ հանդարտութեան մէջ էր։

Ոսկիի գինը 101 ղուրուշ է և 60 կոպէկ կը գտնուի։

Տորոնը յաջող վիճակի մէջ է. 200 հակ վաճառուեցաւ՝ կենդինարը 265 էն 290 ղուրուշի։ Այս ապրանքէն 1000 հակ միայն կայ շուկայիս մէջ։

Ճէհրին երեւէլ ինկած է. Քայց այս շաբթու 50 պարկ՝ խահվէի հետ փոխանակուեցաւ, առաջնոյն գինը 11¾ի օխան և վերջնոյնը 700 ղուրուշի 100 օխան։ Շուկայիս մէջ գտնուած ճէհրին 500 պարկ է։

Փոխանակագրութիւնք

Լոնտոն	հինգնոյով	110¼ էն		110¾
Գաղղիա	„	177	„	178½
Թրիեստ	„	402	„	403

Կոստանդնուպոլսոյ հասարակ ընթացքէն 3¾% պակաս։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Նասրէտտին Հօճայի զուարճալի պատմութիւնները արդէն ամենուն յայտնի են։ Յիշեալ աշխատասէր անձ մի հաւաքելով հասարակութեան զբօսանաց համար տաճկերէն լեզուաւ և հայերէն տառերով տպագրել մի հրատարակեց Նասրէտտին խօճա լաթիֆէլերի անունով։

Յիշեալ տետրակը 6 ղուրուշ կը ծախուի Մէրճանի գրավաճառներուն խանութը. Մուսթաֆա փաշա խանին Արապեանց գրատունը. Իրապիէի կամուրջին վրայ. Պէյօղլու Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն դրան դիմացը Պ. Մկրտիչ Գրավաճառին խանութը։

Նոյեան Աղաւնւոյ գործակալաց անունները աս այժմ հետեւեալներն են

Պարոնայք Պետրոսեան պատուելի Աւետիս Վարժապետ 'ի Կոստանդնուպօլիս։
„ Մարտիրոս Ամիրեան 'ի Զմիւռնիա։
„ Ղազարոս տէր Գասպարեան յԱլէքսանդրիա։
„ Սարգիս տէր Գասպարեան 'ի Գահիրէ։
„ Յակոբ Մուրատեան Միացեալ Նահանգաց հիւպատոսի փոխանորդ 'ի Եաֆա։
„ Խաչիկ Մկրտչեան Անգլիոյ հիւպատոսի փոխանորդ 'ի Պաղտատ։
„ Պետրոս Համբարով 'ի Պրուսա։
„ Աբրահամ Մուրատեան հրապարակիչ Հայրենասիրի 'ի Նիկոմիդիա։
„ Յովհաննէս Մորլեան 'ի Տրապիզոն։
„ Յարութիւն Մահտեսի Ղուկասեան յԷրզրում։
„ Սիրական Գօրսեանց յԱլէքսանդրապօլ։
„ Ինճիճեան Եղբարք 'ի Թիֆլիզ։
„ Ստեփան Մէլիքսէթ-Բէգեանց յէջմիածին։
„ Մովսէս Գրիգորեան Մսերեանց 'ի Մոսկով։
„ Աղաթօն Դաւթեան Հաքիմով 'ի Ս. Պետերբուրգ։
„ Տէր Յովհաննէս Գրիգորեան յՕտեսա։
„ Աղաբէկ Եղբարք 'ի Կալկաթա։
„ Գ. Գալստեան խմբագիր Ուսումնասիրի 'ի Սինկափուր։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԱՊԵԱՆՑ
ՄՈՒՍՏԱՖԱ ՓԱՇԱ ԽԱՆԸ
ՉԱՔՄԱՔՃԸԼԱՐ ՅՕՔՈՒՇԻ